

เรื่อง การพัฒนาแนวปฏิบัติการให้บริการตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ในหญิงตั้งครรภ์ด้วยวิธี Quadruple test สำหรับผู้ปฏิบัติงาน

ชื่อ – นามสกุล นางสาวฉวีวรรณ ต้นพุดชา

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงาน อนามัยแม่และเด็ก

หลักการและเหตุผล

การดำเนินงานโครงการป้องกันและควบคุมทารกกลุ่มอาการดาวน์ ประเทศไทย ในปี ๒๕๕๘ – ๒๕๕๙ ได้รับงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) จำนวน ๗,๖๒๒,๘๐๐ บาท ในการนำร่อง ๖ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน นครสวรรค์ ขอนแก่น สงขลา และยะลา โดยการคัดกรองให้กับหญิงตั้งครรภ์ทุกสิทธิ์ ทุกอายุ และทุกครรภ์ และในวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๙ ได้มีประกาศจากคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๙ ในชุดสิทธิประโยชน์ในการคัดกรองหญิงตั้งครรภ์อายุ ๓๕ ปี ทุกคน และกรมอนามัย ได้ดำเนินการขยายให้หน่วยบริการสาธารณสุขดำเนินการจำนวน ๓๗ จังหวัด และในปี ๒๕๖๒ ได้ขยายความครอบคลุมทั้งประเทศ และเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ได้เริ่มการขยายกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมหญิงตั้งครรภ์ทุกกลุ่มอายุ ทุกครรภ์ ทุกคน โดยนำร่องใน ๑๓ จังหวัด และเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้บรรจุให้บริการตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ในหญิงตั้งครรภ์ด้วยวิธี Quadruple test

กรมอนามัยมีบทบาทในการจัดระบบและส่งเสริมให้เครือข่ายจัดบริการที่ได้มาตรฐาน ครอบคลุม จึงได้สำรวจระบบบริการที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การให้การปรึกษาทางพันธุศาสตร์ การตรวจคัดกรอง การตรวจวินิจฉัย การตรวจยืนยัน และการดูแลต่อเนื่อง โดยให้เครือข่ายระดับจังหวัดจัดทำแผนการบริการและการรวบรวมผลการดำเนินงานตามกระบวนการในการพัฒนาระบบบริการ โดยพบว่า

๑. การประชาสัมพันธ์โครงการยังไม่ทั่วถึงทำให้ผู้บริหาร ผู้ให้บริการ โดยเฉพาะแพทย์ ไม่ทราบรายละเอียด ส่งผลให้ผู้รับบริการปฏิเสธการตรวจ

๒. การให้บริการมีข้อติดขัดในด้านทัศนคติของแพทย์ ศักยภาพของแพทย์ ภาระงานเพิ่มขึ้นจากการให้การปรึกษา การส่งสิ่งส่งตรวจมีความล่าช้าในกระบวนการ การดูแลต่อเนื่องกรณีคลอดเด็กดาวน์ การเก็บข้อมูลทางพื้นที่ได้เสนอแนะว่าควรมีการชี้แจงนโยบายแก่ผู้ปฏิบัติ ควรมีการประเมินและพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการ การจัด Mapping หน่วยรับตรวจ QT ให้เหมาะสมกับพื้นที่ การจัดให้มีผู้จัดการโครงการแต่ละจังหวัดเพื่อการติดตามและพัฒนางาน และการจัดให้มี Consultant ประจำแต่ละจังหวัด

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย จึงได้จัดทำแนวปฏิบัติการให้บริการตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ในหญิงตั้งครรภ์ด้วยวิธี Quadruple test สำหรับผู้ปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์

เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติการให้บริการตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ในหญิงตั้งครรภ์ด้วยวิธี Quadruple test สำหรับผู้ปฏิบัติงาน

วิธีการ/ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการ

๑. ประชุมผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทางปฏิบัติการให้บริการตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ในหญิงตั้งครรภ์ด้วยวิธี Quadruple test สำหรับผู้ปฏิบัติงาน

๒. ทบทวนและจัดทำแนวทาง ประกอบด้วย

๑. แผนภูมิแนวทางการตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ก่อนคลอด

๒. แนวปฏิบัติการตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์

- การให้คำปรึกษาก่อนการตรวจคัดกรอง
- วิธีการกำหนดอายุครรภ์
- การตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ทางห้องปฏิบัติการ
- การเก็บและนำส่งตัวอย่าง

๓. แนวปฏิบัติการตรวจวินิจฉัยก่อนคลอด

- การเจาะน้ำคร่ำ (Amniocentesis)
- เทคนิคการตรวจวินิจฉัยก่อนคลอดทางห้องปฏิบัติการ

๔. แนวปฏิบัติการยุติการตั้งครรภ์

- การยุติการตั้งครรภ์ด้วยยา (medical abortion)
- การดูแลก่อนกลับบ้าน

๕. แนวทางการดูแลเด็กกลุ่มอาการดาวน์

สรุปและข้อเสนอแนะ

แนวปฏิบัติการให้บริการตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ในหญิงตั้งครรภ์ด้วยวิธี Quadruple test สำหรับผู้ปฏิบัติงาน สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน

ช่องทางการเผยแพร่

๑. สื่อทางช่องทางออนไลน์

๒. สื่อ เอกสาร โดยตรงไปยังผู้ปฏิบัติงาน รพช. รพท. รพศ ครอบคลุมทั่วประเทศ